

Омельченко Г. В.
провідний фахівець кафедри цивільного права і процесу,
Вітковська Ю. В.,
магістрант,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна

ФОТОГРАФІЧНИЙ ТВІР В СИСТЕМІ ОБ'ЄКТІВ АВТОРСЬКОГО ПРАВА

Відсутність чіткого доктринального та законодавчого визначення ряду основних понять у сфері авторського права на фотографічний твір обумовлює науковий, практичний інтерес до вітчизняного законодавства та наукових джерел, що регламентують зміст охорони прав на фотографічні твори.

У науковій літературі останнім часом приділяється недостатньо уваги характеристиці фотографічних творів як об'єктів авторського права, реалізації прав на фотографічний твір та порядку їх захисту. Проблемаю нормативно-правового регулювання є відсутність єдиного доктринального підходу до понятійного апарату в зазначеній сфері та надійної системи охорони прав на фотографічні твори. Українське законодавство визначає фотографічний твір охоронювальним об'єктом як твір мистецтва.

Відповідно до ст. 11 Закон України "Про авторське право та суміжні права", авторське право на твір виникає в результаті факту його створення. Для виникнення та здійснення авторського права не потрібна реєстрація твору або якесь інше спеціальне його оформлення, а також виконання будь-яких інших формальностей. Автором твору, за відсутності доказів іншого, вважається особа, яка вказана як автор на оригіналі чи екземплярі твору. Це так звана презумпція авторства. Виходячи з цього, в авторських правовідносинах необхідно чітко визначити їх суб'єктний склад. До кола суб'єктів правовідносин, пов'язаних із створенням фотографії, як твору, Закон України "Про авторське право та суміжні права" прямо відносить авторів та співавторів. Автором вважається фізична особа, яка створила своєю власною творчою працею твір, а співавторами визнаються особи, загальною творчою працею яких створено твір. Авторське право на такий твір належить усім співавторам незалежно від того, чи є такий твір одним нерозривним цілим чи складається з частин, кожна з яких має самостійне значення. Причому, для виникнення авторських прав у конкретної особи або кількох осіб необхідна наявність творчого внеску в створений твір. Автор або співавто-

ри фотографії – це первинні суб'єкти авторських правовідносин, яким належить вся сукупність виключних особистих майнових та немайнових прав, наявність або відсутність яких у конкретної особи надає чи не надає їй права використання фотографії [2].

Використовувати фотографічний твір без дозволу власника прав на зображений об'єкт авторського права можна тільки за умови, що такий фотографічний твір було зроблено з метою висвітлення поточних подій в обсязі, виправданому інформаційною метою. Однак і у цьому випадку необхідно зазначати ім'я автора зображеного твору. За загальним правилом фотографічний твір може містити зображення фізичної особи. Згідно законодавства України, публікування, виконання та розповсюдження твору образотворчого мистецтва, на якому міститься зображення фізичної особи, можливе тільки за згоди цієї особи. Якщо фізична особа позувала фотографу за платню, то такий фотографічний твір може бути використаний без згоди цієї особи. У випадку, коли зйомка фізичної особи здійснювалась відкрито на вулицях, зборах, конференціях, мітингах та інших заходах публічного характеру, вважається, що згода фізичної особи на зйомку отримана. Особливий правовий статус мають зображення, отримані за допомогою спеціальних технічних пристроїв без участі людини. Такі фотографії позбавлені авторського задуму та творчого характеру лише фіксують дійсність без спроби її інтерпретації. Тому різноманітні метеорологічні знімки, зображення, передані з супутника, не можуть вважатися об'єктами авторського права, що водночас не заважає їм бути власністю організації, що здійснювала зйомку [3].

Крім того, особливої уваги заслуговує питання про підтвердження факту створення фотографічного твору, для якого першою об'єктивною формою є цифрова форма. Так, моментом створення цифрового фотографічного твору є момент створення зображення в електронній формі, яка, як нам відомо, має здатність відтворення і може бути об'єктивною формою твору. Фотографічний твір, який створений в електронній формі, легко піддається порушенням прав авторів, а також стосовно нього проблемним є питання, хто автор такого твору [4].

Значної уваги потребує нормативно-правове регулювання захисту об'єктів інтелектуальної власності, що в силу розвитку технологій, змінюють свою цінність, шляхи реалізації та публікації, до таких, власне, об'єктів можна віднести фотографічні твори. Як свідчить практика, чинне законодавство не завжди в змозі ефективно захистити порушені права на специфічні об'єкти авторського права, а тому потребує подальшого аналізу та вдосконалення [5].

Отже, підсумовуючи вищезазначене, моментом виникнення авторсь-

кого права на фотографічний твір розпочинається з моменту його створення, а саме надання твору об'єктивної форми. При цьому для отримання правової охорони твір має відповідати критеріям творчості та оригінальності. Створення фотографії в об'єктивній формі без дотримання цих ознак не охороняється законом, тому як наслідок авторське право на такі об'єкти не виникає. Сьогодні ще чітко не визначені діючим законодавством деякі основні поняття в сфері охорони прав на фотографічні твори, що значно ускладнює режим їх правової охорони та негативно впливає на формування договірних відносин у сфері використання авторських прав. Усе вищевикладене свідчить про необхідність удосконалення чинного законодавства, а також потребу урегулювати деякі норми законодавства між собою, усунути окремі істотні недоліки, прогалини, суперечливі положення тощо.

Література

1. Про авторське право і суміжні права: Закон України від 23.12.1993 р. № 3792-XII // Відомості Верховної Ради України. – 2011. – № 32. – Ст. 314.
2. Омельчук К. До питання про авторські права на фотографії/ К. Омельчук // Право України. – 2003. – №4. – С. 75-79.
3. Фотографічні твори як об'єкти авторського права. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://knowledge.allbest.ru/law/2c0a656_35b2ac68a4c53a_89521206c26_0.html.
4. Зварич Ж.І. Особливості виникнення авторського права на фотографічні твори. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.lexline.com.ua/?go=full_article&id=832.
5. Подкоритов О.В. Проблеми захисту фотографічних творів як об'єкту права інтелектуальної власності / О.В. Подкоритов [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://intellect21.cdu.edu.ua/?p=489>.

Оніщенко О.В.,
к.ю.н., доцент,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна
Зелениця В.А.,
студентка,
Київський національний торговельно-економічний університет,
м. Київ, Україна

ЛЕГАЛЬНЕ ВИЗНАЧЕННЯ ДОГОВОРУ ПОВІТРЯНОГО ПЕРЕВЕЗЕННЯ

Аналіз чинного законодавства, яке регулює перевезення, дозволяє зробити висновок, що положення про договір перевезення характеризуються певною специфікою, яка не властива іншим цивільно-правовим інститутам. Поряд з Цивільним кодексом України (далі – ЦК) [1] існують окремі кодифіковані акти, які дозволяють враховувати специфіку перевезень на кожному виді транспорту. Що стосується повітряних перевезень, то таким актом є Повітряний кодекс України [2] (далі – ПК).

Як зазначається у п.78 ч. 1 ст. 1 ПК, повітряне перевезення – це перевезення пасажирів, багажу, вантажу або пошти, яке здійснюється повітряним судном на підставі відповідного договору повітряного перевезення.

Відповідно до ч.1 ст.98 ПК повітряні перевезення виконуються між авіаперевізником та пасажиром або вантажовідправником. Згідно ч. 2 цієї ж статті, кожний договір повітряного перевезення та його умови засвідчуються документом на перевезення, який видається авіаційним перевізником або уповноваженими ним організаціями (агентами). Разом з тим, ПК не дає визначення договору перевезення повітряним транспортом.

З огляду на те, що договір перевезення повітряним транспортом є цивільно-правовим договором на нього поширюються норми ЦК.

Договірні зобов'язання, що випливають з договору повітряного перевезення, належать до групи договорів про надання послуг. Тобто, на нього розповсюджуються положення Глави 63 ЦК "Послуги. Загальні положення": положення цієї глави, відповідно до ч. 2 ст. 901 ЦК, можуть застосовуватися до всіх договорів про надання послуг, якщо це не суперечить суті зобов'язання. Окрім того, спеціальної регламентації послуг з перевезення присвячено норми Глави 64 ЦК "Перевезення".

ЦК посідає центральне місце у регулюванні відносин перевезення, тому всі норми, які містяться в інших законодавчих і нормативних актах, зокрема, норми і ПК мають йому відповідати, за винятком тих ви-